

Sygn. akt I ACa 286/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 maja 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jan Kremer
Sędziowie:	SSA Anna Kowacz-Braun (spr.) SSA Barbara Górczanowska
Protokolant:	st.sekr.sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 13 maja 2015 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Spółki Akcyjnej w K.**

przeciwko **Stowarzyszeniu (...) w K.**

o ochronę dóbr osobistych

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 24 listopada 2014 r. sygn. akt I C 1411/12

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że eliminuje słowa „poniżona w opinii publicznej oraz”;**
- 2. oddala apelację w pozostałej części;**
- 3. zasądza od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 270 zł (dwieście siedemdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt I ACa 286/15

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 13 maja 2015 r.

Pozwem z dnia 26 lipca 2012 r. strona powodowa (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w K. wniosła o:

1. zobowiązanie strony pozwanej Stowarzyszenia (...) z siedzibą w K. do usunięcia na własny koszt skutków naruszenia dóbr osobistych powodowej Spółki poprzez złożenie w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się orzeczenia, oświadczenia o następującej treści:

„ Stowarzyszenie (...) z siedzibą w K. przeprasza (...) SA z siedzibą w K. ((...)) za to, że w pismach: z dnia 11 maja 2011 r. skierowanym do Pani A. D. Departamentu Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w Ministerstwie Środowiska oraz z dnia 28 października 2011 r. skierowanym do(...)Komisji Europejskiej Europejskiego Urzędu ds. Zwalczania Nadużyć (...), zawarte zostały nieprawdziwe i naruszające dobre imię (...) zarzuty, jakoby (...) dopuściła się „istotnych zafałszowań rzeczywistości” przy sporządzaniu dokumentacji w ramach szeroko pojętego procesu inwestycyjnego mającego doprowadzić do uruchomienia w K. spalarni odpadów komunalnych, w szczególności poprzez rzekome poświadczenie nieprawdy w dokumentach złożonych w toku postępowań administracyjnych prowadzonych w związku z planowaną inwestycją oraz we wniosku o dotację ze środków unijnych, przez co (...) została poniżona w opinii publicznej oraz narażona na utratę zaufania niezbędnego do pełnienia funkcji inwestora w procesie budowy spalarni”.

Powyższe oświadczenie ma zostać zamieszczone bez żadnych wprowadzeń, dodatków, komentarzy, omówień, odniesień czy zastosowania innych zabiegów formalnych i treściowych umniejszających znaczenie oświadczenia:

a) w odrębnym piśmie, które w tym celu winno być wysłane do Pani A. D. Departamentu Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w Ministerstwie Środowiska oraz(...)Komisji Europejskiej Europejskiego Urzędu ds. Zwalczania Nadużyć (...), oprócz wskazanego wyżej tekstu oświadczenia winno zawierać podpisy osób umocowanych do reprezentowania Stowarzyszenia (...),

b) na stronie internetowej:(...)w zakładce: (...),

c) na stronie internetowej: (...): rozwój K.,

d) na stronie internetowej Stowarzyszenia (...): (...)w zakładce: (...)

przy czym oświadczenie to winno zostać poprzedzone tytułem „ Stowarzyszenie (...) przeprasza (...) SA”.

2. zakazanie na przyszłość podejmowania bezprawnych działań naruszających dobra osobiste powoda skutkujących podważaniem jego zaufania i autorytetu,

3. upoważnienie powoda do opublikowania tekstu powyższego oświadczenia na koszt pozwanego w pismach i na stronach internetowych wymienionych w punkcie 1, w przypadku gdyby nie uczynił tego Pozwany w zakreślonym w wyroku terminie,

4. zasądzenie od pozwanego kwoty 30.000 zł na rzecz (...) Oddziału Okręgowego Polskiego Czerwonego Krzyża,

5. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu, strona powodowa wskazała, iż dobre imię, renoma, zaufanie publiczne oraz zaufanie organów Gminy Miejskiej K., pracowników Ministerstwa Środowiska, Narodowego Funduszu (...), międzynarodowych instytucji finansowych jest niezbędne do realizacji inwestycji polegającej na budowie Zakładu (...) w K.. Zaufanie to zostało naruszone poprzez pozaprawne działania pozwanego Stowarzyszenia (...). Powód wskazał, iż na skutek aktywności strony pozwanej, (...) może utracić przyznane na ten cel środki i w konsekwencji budowa będzie realizowana wyłącznie ze środków własnych gminy. Strona powodowa jest komunalną osobą prawną, w której 100 % udziałów posiada Gmina Miejska K. i realizuje ona działania własne gminy w interesie publicznym wszystkich mieszkańców K.. Podkreśliła, iż by sprostać wymogom UE, niezbędna jest budowa spalarni, a zastosowana technologia zapewni odzysk energii zawartej w odpadach. Strona powodowa podniosła, iż wystąpiła na drogę postępowania administracyjnego celem uzyskania stosownych decyzji, jednakże pozwane stowarzyszenie, korzysta z wszelkich dopuszczalnych prawem sposobów przedłużenia postępowania. Strona pozwana sięgnęła również po działania

bezprawne. W piśmie z dnia 11 maja 2011 r. kierowanym do A. M. (1) podniesiono zarzuty fałszerstwa, sfabrykowania dokumentów, wprowadzanie w błąd przez (...) itp. W piśmie z dnia 28 października 2011 r. skierowanym do (...) Komisji Europejskiej Europejskiego Urzędu ds. Zwalczania Nadużyć (...) zostało zawarte pytanie: „Czy miało miejsce fałszowanie dokumentacji stanowiącej ocenę wyboru lokalizacji spalarni śmieci w(...)?”. W ocenie strony powodowej również wypowiedź w formie pytania może naruszyć dobra osobiste. Strona powodowa wskazała, iż powołane pisma zostały umieszczone na stronach internetowych: www.krakowrazem.pl, www.spalarnia.krakow.pl, (...)(...) W ocenie strony powodowej pisma sygnowane podpisami członków zarządu pozwanego Stowarzyszenia, wykraczają poza ramy dopuszczalnej krytyki i nie dają się usprawiedliwić ochroną interesu społecznego. Naruszono zatem bezprawnie dobra osobiste strony powodowej – dobre imię, renomę, dobrą sławę i zaufanie jakim się cieszy.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazała, że interes, w ramach którego działa (...) nie jest zgodny z interesem mieszkańców, a powództwo (...) zmierza jedynie do ukarania Stowarzyszenia za aktywną działalność społeczną i proekologiczną. W ocenie strony pozwanej powodowa spółka nie wykazała legitymacji czynnej w niniejszym postępowaniu, albowiem brak dowodu, że twierdzenia, których bezprawność zarzuca strona powodowa, dotyczyły (...). W pierwszej kolejności pozwane Stowarzyszenie podniosło, iż strona powodowa nie wykazała naruszenia jej dóbr osobistych. Wypowiedzi strony pozwanej były jedynie opiniami, więc nie mogą być oceniane w kategoriach prawdy albo fałszu, a jedynie rzetelności krytyki w nich wyrażonych. Działania pozwanego podejmowane były w ramach porządku prawnego i miały na celu ochronę uzasadnionego interesu społecznego, co wyklucza możliwość uznania ich za bezprawne. Ponadto wszystkie opisane przez powoda twierdzenia są zgodne z prawdą. Pytanie zawarte w piśmie do(...)nie wskazuje, kto miałby dopuścić się wspomnianego fałszowania, więc nie mogło naruszyć dóbr osobistych (...). Pismo to stanowiło również wniosek o dokonanie kontroli. Strona powodowa nie wykazała zasadności roszczenia o zaniechanie, gdyż nie przedstawiła okoliczności przemawiających za istnieniem obiektywnego stanu obawy przed ponownym naruszeniem jej dóbr osobistych. W ocenie pozwanego, nawet przy przyjęciu, iż doszło do naruszenia dóbr osobistych, wysokość kwoty, której zapłaty żąda strona powodowa, jest niczym nie uzasadniona.

Wyrokiem z dnia 24 listopada 2014 r. Sąd Okręgowy w Krakowie zobowiązał stronę pozwaną Stowarzyszenie (...) z siedzibą w K. do złożenia w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się orzeczenia, oświadczenia o następującej treści: „ Stowarzyszenie (...) z siedzibą w K. przeprasza (...) SA z siedzibą w K. ((...)) za to, że w pismach: z dnia 11 maja 2011 r. skierowanym do Pani A. D. Departamentu Programu Operacyjnego (...)oraz z dnia 28 października 2011 r. skierowanym do(...)Komisji Europejskiej Europejskiego Urzędu ds. Zwalczania Nadużyć (...), zawarte zostały nieprawdziwe i naruszające dobre imię (...) zarzuty, jakoby (...) dopuściła się „istotnych zafalszowań rzeczywistości” przy sporządzaniu dokumentacji w ramach szeroko pojętego procesu inwestycyjnego mającego doprowadzić do uruchomienia w K. spalarni odpadów komunalnych, w szczególności poprzez rzekome poświadczenie nieprawdy w dokumentach złożonych w toku postępowań administracyjnych prowadzonych w związku z planowaną inwestycją oraz we wniosku o dotację ze środków unijnych, przez co (...) została poniżona w opinii publicznej oraz narażona na utratę zaufania niezbędnego do pełnienia funkcji inwestora w procesie budowy spalarni”,

które winno zostać zamieszczone bez żadnych wprowadzeń, dodatków, komentarzy, omówień, odniesień czy zastosowania innych zabiegów formalnych i treściowych umniejszających znaczenie oświadczenia w odrębnym piśmie wysłanym do Pani A. D. Departamentu Programu Operacyjnego (...)oraz (...) Komisji Europejskiej Europejskiego Urzędu ds. Zwalczania Nadużyć (...), oprócz wskazanego wyżej tekstu oświadczenia winno zawierać podpisy osób umocowanych do reprezentowania Stowarzyszenia (...), a także na stronie internetowej Stowarzyszenia (...):(…): Aktualności, przy czym oświadczenie to winno zostać poprzedzone tytułem „ Stowarzyszenie (...) przeprasza (...) SA”; zakazał stronie pozwanej na przyszłość podejmowania bezprawnych działań naruszających dobra osobiste strony powodowej; oddalił powództwo w pozostałym zakresie; zasądził od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 300 złotych tytułem zwrotu części opłaty od pozwu; zniósł wzajemnie pomiędzy stronami koszty zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy wskazał na następujące okoliczności bezsporne między stronami:

(...) Spółka Akcyjna z siedzibą w K. została utworzona przez Gminę Miejską K.. Spółka ma na celu realizację zadań własnych Gminy Miejskiej K. o charakterze użyteczności publicznej, w tym inwestycji, jak również podejmowania działań dla rozwoju Gminy.

Uchwałą z dnia 5 listopada 2008 r. NR (...) Rada Miasta K. powierzyła (...) SA w K. realizację zadania polegającego na przygotowaniu, budowie i eksploatacji Zakładu (...) w K..

Dalej Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Statutowym celem działalności Stowarzyszenia (...) w K. jest inicjowanie, wspieranie i pomoc w działalności ekologicznej oraz upowszechniania i ochrony swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji na rzecz społeczności lokalnej w dzielnicy (...) w różnego rodzaju przedsięwzięciach.

Stowarzyszenie (...) w K. wystosowało do A. D. Departamentu Programu Operacyjnego (...) pismo datowane na dzień 11 maja 2011 r. W piśmie tym użyto m.in. następujące zdania:

- „Z powyższego wynika, że autorzy Oceny strategicznej systemu gospodarki odpadami Miasta(...)wraz z wyborem wariantów lokalizacji (...) dopuścili się naszym zdaniem do zafalszowania w wyborze najkorzystniejszej lokalizacji dla spalarni śmieci.”

- „Osobny problem dotyczy innych fałszerstw w następującym dokumencie Aktualizacja wyboru lokalizacji zakładu termicznego przekształcania odpadów na podstawie analiz wielokryterialnej ze stycznia 2009 r.”

- „O tych naszym zdaniem sfabrykowanych w oficjalnym dokumencie informacjach (...)”

- „Upewniliśmy się czytając tezy Państwa pisma, że Ministerstwo Środowiska zostało wielokrotnie wprowadzone w błąd przez (...) i osoby oraz instytucje firmujące planowanie budowy spalarni śmieci w K. przy u. G..”

- „Poniżej przedstawiamy dalsze argumenty dokumentujące istotne zafalszowanie rzeczywistości i nieprawdy związane oraz naszym zdaniem bezprawne działanie związane z planowaniem budowy tej spalarni śmieci.”

- „(...) podejrzewamy o wystąpieniu innych nieprawidłowości w ubieganiu się przez (...) o dotację (...)”

1. Sfałszowanie daty sygnowanej jednego z najważniejszych dokumentów wskazujących na lokalizację spalarni śmieci przy ul. (...). (...)”

W piśmie Stowarzyszenia (...) z siedzibą w K. z dnia 28 października 2011 r. skierowanym do(...)Komisji Europejskiej Europejskiego Urzędu ds. Zwalczenia Nadużyć (...) zostało zawarte pytanie: „Czy miało miejsce fałszowanie dokumentacji stanowiącej ocenę wyboru lokalizacji spalarni śmieci w (...)Pismo to było udostępnione na stronie internetowej (...)

Pismem datowanym na dzień 22 sierpnia 2011 r. Stowarzyszenie (...) zostało wezwane do usunięcia skutków naruszeń dóbr osobistych strony powodowej poprzez złożenie stosowanego oświadczenia i zapłatę 30.000 zł na cel społeczny.

Aktualizacja wyboru lokalizacji zakładu termicznego przekształcania odpadów na podstawie analizy wielokryterialnej powstała na zlecenie (...) S.A. w styczniu 2009 r. Autorami dokumentu są: dr inż. A. G., mgr inż. J. W., mgr inż. J. S.. Prace nad tym dokumentem rozpoczęły się w 2007r.

(...) SA w K. w związku z pismem z dnia 11 maja 2011r. udzielał Ministerstwu (...) informacji i odnosił się do podnoszonych zarzutów.

Stowarzyszenie (...) w K. umieściło pisma wyłącznie na stronie internetowej (...)

Skutkiem opisanych powyżej działań strony pozwanej do strony powodowej kierowane były liczne zapytania, pisma ze strony instytucji pośredniczących w pozyskaniu funduszy europejskich na inwestycję. Były też zapytania ze strony ekspertów inicjatywy (...) doradzających Komisji europejskiej oraz ze strony przedstawicieli tej komisji. Strona powodowa poważnie obawiała się utraty dofinansowania inwestycji. Strona powodowa korzysta ze środków europejskich, z pożyczki z Narodowego Funduszu Ochrony (...), także zawarła z Bankiem (...) umowę w sprawie emisji obligacji. Instytucje udzielające dofinansowania ze środków unijnych bardzo dokładnie monitorują sytuację (...). Strona powodowa musiała składać szereg wyjaśnień, choć zarzuty Pozwanego Stowarzyszenia ostatecznie nie były brane pod uwagę przez instytucje publiczne.

W piśmie z dnia 23 kwietnia 2012 r. kierowanym do (...), Stowarzyszenie (...) zawarło następujące zdanie: „Jednocześnie zwracamy się również o ocenę, czy nie nastąpiła próba bezzasadnego wyłudzenia znacznej kwoty pieniężnej, (...)”

Przeciwko lokalizacji zakładu termicznego przekształcania odpadów odbywały się liczne protesty, ale także spotkania o charakterze publicznym, w których brali udział radni, mieszkańcy (...) oraz członkowie pozwanego Stowarzyszenia, a także przedstawiciele strony powodowej, autorzy dokumentu – analizy wielokryterialnej. Na spotkaniach każdy mógł się wypowiedzieć, zabrać głos, odbywały się dyskusje na temat zagrożeń dla środowiska, jakie mogłyby spowodować przedmiotowa inwestycja. Spotkania były burzliwe, miały emocjonalny przebieg, pod adresem autorów dokumentu były kierowane niepocholebne uwagi. Powołany został „okrągły stół odpadowy” celem omawiania spraw lokalizacji spalarni śmieci, technologii, bezpieczeństwa mieszkańców i wszystkich innych problemów, którymi interesowali się mieszkańcy K.. Generalnie ludzie w ogóle nie akceptowali idei powstania spalarni.

Sąd Okręgowy podał również, że przedmiotem niniejszej sprawy nie było badanie wpływu całej aktywności Stowarzyszenia (...) na działalność (...) SA, lecz stwierdzenie czy doszło do naruszenia dóbr osobistych poprzez wypowiedzi zawarte w pismach z dnia 11 maja 2011 r. i 28 października 2011 r. Sąd w niniejszym postępowaniu nie był również zobowiązany do kontroli prawidłowości procesu inwestycyjnego i nie czynił w tym zakresie ustaleń faktycznych, wobec czego pozostałe wnioski dowodowe zostały oddalone, bądź dowody pominięte.

W oparciu o poczynione ustalenia Sąd Okręgowy uznał powództwo za częściowo uzasadnione.

W myśl art. 43 k.c. przepisy o ochronie dóbr osobistych osób fizycznych stosuje się odpowiednio do osób prawnych. Przepis art. 23 k.c. stosowany odpowiednio pozwala przyjąć, iż osobie prawnej przysługują takie dobra osobiste jak dobre imię (dobra sława, reputacja, autorytet), nazwa (firma) i tajemnica korespondencji. Odwołując się do treści art. 24 § 1 k.c. Sąd Okręgowy wskazał, że przepis ten rozkłada ciężar dowodu w następujący sposób – na stronie powodowej ciąży obowiązek wykazania naruszenia jej dobra osobistego, a na stronie pozwanej braku bezprawności tego naruszenia.

Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności odniósł się do zarzutu braku legitymacji czynnej strony powodowej, który częściowo okazał się zasadny. Pierwsze z kwestionowanych wyrażen zawartych w piśmie z dnia 11 maja 2011 r. odnosi się do autorów dokumentu Ocena strategiczna systemu (...) wraz z wyborem wariantów lokalizacji (...). Wypowiedź ta zarzuca „zafalszowanie” autorom dokumentu, zatem tylko ich dobra osobiste mogła ona naruszać. Doświadczenie życiowe wskazuje, iż z reguły ocenę strategiczną sporządza organ administracji lub na jego zlecenie eksperci z danej dziedziny. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwala na ustalenie, kto był autorem tego dokumentu w tym przypadku, strona powodowa w tym zakresie nie sprostała wymaganiom z art. 6 k.c. Druga ze wskazanych przez stronę powodową wypowiedzi, która w jej ocenie narusza jej dobra osobiste, dotyczy fałszerstw w dokumencie Aktualizacja wyboru lokalizacji zakładu termicznego przekształcania odpadów na podstawie analizy wielokryterialnej. Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego, dokument ten został sporządzony na zlecenie strony powodowej, jego autorami zaś byli A. G., J. W. oraz J. S.. W ocenie Sądu podniesione zarzuty wobec tego dokumentu, mogły naruszyć jedynie dobra osobiste autorów, bowiem te osoby miały wpływ na jego treść, a tym samym wyłącznie one mogły dopuścić się fałszerstw. W konsekwencji w ocenie Sądu Okręgowego, w tym zakresie powodowa spółka nie miała legitymacji czynnej i żądanie usunięcia skutków tych naruszeń należało oddalić.

Sąd Okręgowy dokonał szczegółowej analizy pisma z dnia 11 maja 2011 r. i stwierdził, iż strona pozwana w piśmie tym nie podnosiła zarzutu sfabrykowania dokumentu, lecz jedynie sfabrykowania informacji zawartych w dokumencie Aktualizacja wyboru lokalizacji zakładu termicznego przekształcania odpadów na podstawie analizy wielokryterialnej. W konsekwencji należało uznać, iż strona pozwana nie użyła sformułowania wskazanego w pozwie, a strona powodowa bezpodstawnie dopatruje się naruszenia jej dobra osobistego. Nawet przy przyjęciu, iż powodowa spółka w rzeczywistości dopatrywała się naruszenia swych dóbr w zarzucie sfabrykowania informacji, a jedynie przez pomyłkę, błędnie wskazała sformułowanie „sfabrykowania dokumentu”, strona powodowa nie miała legitymacji czynnej. Wypowiedź ta mogła naruszyć dobra osobiste autorów opracowania. Pozostałe wypowiedzi, w których naruszenia swych dóbr dopatrywał się (...) S.A. w K., odnosiły się wprost do jego działalności. Podkreślić należy, iż strona powodowa jest podmiotem, który był odpowiedzialny za proces inwestycyjny od jego rozpoczęcia aż do chwili obecnej i oczywiste jest, iż zarzuty związane z nieprawidłowościami w tym procesie odnoszą się do strony powodowej. W konsekwencji należało uznać, iż strona powodowa miała legitymację czynną do żądania usunięcia skutków naruszeń dóbr osobistych dokonanych poprzez twierdzenia wymienione w punkcie III. 4 – 6 pozwu oraz postawione w piśmie z dnia 28 października 2011 r. pytanie.

Nie ulega wątpliwości, że dobre imię osoby prawnej naruszają wypowiedzi, które obiektywnie oceniając, przypisują osobie prawnej niewłaściwe postępowanie mogące spowodować utratę do niej zaufania potrzebnego do prawidłowego jej funkcjonowania w zakresie swych zadań (por. wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 11 stycznia 2007 r., sygn. II CSK 392/2006, LexPolonica nr 1914095). W ocenie Sądu Okręgowego taki przypadek zachodzi w przedmiotowej sprawie. Pozwane Stowarzyszenie w piśmie z dnia 11 maja 2011 r. skierowanym do organu sprawującego nadzór nad planowaniem i wykonywaniem inwestycji budowy spalarni śmieci w K., zarzucało wprowadzanie w błąd, zafalszowanie rzeczywistości, podawanie nieprawdziwych danych. Sformułowania te w ocenie Sądu I instancji mogły narazić stronę powodową na utratę zaufania niezbędnego do realizacji powierzonych jej zadań. Z uwagi na fakt, iż pismo to zostało również opublikowane na stronie internetowej www.zielonamogila.pl, mogły wpłynąć na utratę zaufania społeczności lokalnej do strony powodowej.

Odnosząc się do pytania zawartego w piśmie z dnia 28 października 2011 r., Sąd Okręgowy uznał, iż również ono naruszało dobra osobiste strony powodowej. Pomimo, iż formuła wypowiedzi nie jest stanowcza, strona pozwana po pytaniu przedstawia argumenty wskazujące na szereg nieprawidłowości przy wyborze lokalizacji, które czytelnik odbiera jako stwierdzenie, iż nieprawidłowości miały miejsce. Pytanie to co prawda nie wskazuje kto miałby dopuścić się rzekomego fałszerstwa dokumentacji, jednakże z uwagi na fakt, iż to (...) wystąpił o dotację, zarzut ten może godzić w jego dobre imię.

Przechodząc do oceny, czy zachowanie pozwanego było bezprawne, należy podkreślić, iż bezprawność na gruncie art. 24 k.c. rozumiana jest szeroko, bezprawnym będzie każde zachowanie sprzeczne z przepisami prawa, ale również z zasadami współżycia społecznego. Dla oceny bezprawności naruszenia dokonanej słowem decydujące znaczenie ma podział na twierdzenia co do faktów (opisowe) oraz sądy wartościujące (oceny, poglądy). Kwalifikacja twierdzenia co do faktów jako fałszywego przesądza o bezprawności działania. Wypowiedź ocenna nie może być postrzegana w kategorii prawdy czy fałszu, jednakże zawsze zachodzi związek między oceną i ocenionym zdarzeniem. Jeżeli wypowiedź ocenna jest adekwatna do opisywanego prawdziwego zdarzenia, nie jest ona bezprawna, nawet jeżeli w ocenie znajdują się sformułowania naruszające godność osobistą (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2004 r., sygn. III CK 463/2002, LexPolonica nr 366232).

Strona pozwana twierdziła, iż wszystkie wypowiedzi zawarte w piśmie z dnia 11 maja 2011r. mają charakter ocenny. Z wnioskami tymi, zdaniem Sądu I instancji, nie sposób się zgodzić. Stwierdzenia: „Upewniliśmy się czytając tezy Państwa pisma, że Ministerstwo Środowiska zostało wielokrotnie wprowadzone w błąd przez (...) (...)” oraz „Poniżej przedstawiamy dalsze argumenty dokumentujące istotne zafalszowania rzeczywistości i nieprawdy (...)” są stanowcze, wskazują na zaistnienie pewnych faktów. Jedynie stwierdzenie, iż stowarzyszenie podejrzewa sfałszowanie daty sygnowania jednego z dokumentów jest wypowiedzią oceną.

Niewątpliwie ocena zasadności wyboru miejsca pod budowę spalarni, jest sporna. Strona powodowa reprezentuje interesy większości mieszkańców K., zaś pozwana mieszkańców (...). W tym postępowaniu Sąd nie jest uprawniony do rozstrzygnięcia, argumenty której ze stron są lepsze, bardziej przekonujące, lecz jedynie czy podczas sporu nie naruszono przepisów prawa i zasad współżycia społecznego. Strona pozwana użyła wypowiedzi naruszających dobra osobiste powoda w piśmie, a nie w trakcie bezpośredniej debaty, gdzie mogłoby być to uzasadnione jej przebiegiem. Miała zatem możliwość analizy treści pisma i sformułowania go w taki sposób, by nie naruszało ono dobrego imienia powodowej spółki. Zauważyć również należy, iż Konstytucja RP gwarantuje swobodę wypowiedzi i krytyki działalności organów państwowych. Strona powodowa jest spółką powołaną przez Gminę Miasta(...) i powinna być świadoma, że jej działalność będzie poddawana krytyce społecznej. Zwłaszcza zaś przy inwestycji typu spalarnia, gdzie interesy części mieszkańców są sprzeczne z interesem ogółu, oceny mocno krytyczne są nieuniknione. Trudne jest wyznaczenie granic pomiędzy dopuszczalną formułą wypowiedzi krytycznej, a taką która będzie nie do przyjęcia.

Strona pozwana twierdziła, iż wszystkie poddawane analizie stwierdzenia odnosiły się do jednego zarzutu – sfalszowania daty sygnowania Aktualizacji. Jak już powyżej wskazano, (...) nie był autorem dokumentu, nie mógł zatem sfalszować daty jego sporządzenia. Strona pozwana nie podejmuje nawet próby wykazania, iż powodowa spółka miała jakikolwiek wpływ na podanie niewłaściwej, w jej ocenie, daty sygnowania dokumentu. Zarzuty stowarzyszenia w tym zakresie były nieuzasadnione – brak jest dowodów, które wskazywałyby na sfalszowanie daty, prawdopodobne jest natomiast, iż stronie pozwanej utrudniano dostęp do dokumentacji, uniemożliwiając tym samym protesty przed podpisaniem przez Prezydenta Miasta K. decyzji o wyborze lokalizacji. Podnoszenie tego zarzutu wobec strony powodowej jest pozbawione podstawy faktycznej i nie stanowi rzetelnej krytyki, albowiem ocena nie jest adekwatna. Podkreślić należy, iż fałszowanie dokumentów jest poważnym zarzutem, a wykazanie takiej okoliczności, mogłoby stanowić podstawę do poniesienia odpowiedzialności karnej. W konsekwencji należało uznać, iż naruszenie dobrego imienia (...) w tym zakresie było bezprawne.

Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do kwestionowania twierdzeń strony pozwanej, iż wypowiedzi wskazane w punktach III.4-6 pozwu odnoszą się do tego samego zarzutu – sfalszowania daty sygnowania Aktualizacji. W konsekwencji należało uznać, iż Ministerstwo Środowiska nie mogło zostać wielokrotnie wprowadzone w błąd, podano i to hipotetycznie co najwyżej jedną „nieprawdę” i dopuszczono się jednego „zafalszowania”. Natomiast redakcja pisma wskazuje na wielokrotne wprowadzanie w błąd oraz istotne zafalszowania i nieprawdy. Sformułowania takie są bezprawne i nie korzystają z ochrony rzetelnej krytyki. Strona pozwana w toku postępowania podejmowała próbę wykazania licznych nieprawidłowości przy przygotowywaniu inwestycji, lecz dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy miało znaczenie w jakim kontekście stwierdzenia te zostały użyte w piśmie z dnia 11 maja 2011 r. – podejrzenie sfalszowanie daty i braku rzetelności tzw. konsultantów.

Również pytanie zawarte w piśmie z dnia 28 października 2011 r. stanowiło bezprawne naruszenie. Pismo skierowane było do urzędu badającego nadużycia przy finansowaniu z funduszy unijnych, nie wyłącza to jednakże bezprawności użytego zwrotu. Po pierwsze taki sam efekt strona pozwana osiągnęłaby zwracając się z prośbą o kontrolę i sprawdzenie ewentualnych nieprawidłowości. Zarzucanie fałszerstw jest poważnym oskarżeniem i użycie tego zwrotu, było bezprawne.

Strona powodowa wystąpiła o usunięcie skutków naruszeń jej dóbr osobistych poprzez publikację stosownych oświadczeń, a także zasądzenie na cel społeczny świadczenia w kwocie 30.000 zł. W ocenie Sądu Okręgowego, adekwatne do naruszenia dóbr osobistych strony powodowej jest zobowiązanie strony pozwanej Stowarzyszenia (...) z siedzibą w K. do usunięcia na własny koszt skutków naruszenia dóbr osobistych powodowej Spółki poprzez złożenie w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się orzeczenia, oświadczenia o treści podanej w sentencji wyroku.

Żądanie umieszczenia oświadczenia na stronach internetowych: (...) i (...) nie było uzasadnione. Strona powodowa nie wykazała, by Stowarzyszenie było odpowiedzialne za umieszczenie pisma na tych stronach, a przedstawiciel strony pozwanej temu zaprzeczył i powództwo w tym zakresie należało oddalić.

Także żądanie upoważnienie powoda do opublikowania tekstu oświadczenia na koszt pozwanego w pismach i na stronach internetowych wymienionych w punkcie 1 pozwu, w przypadku gdyby nie uczynił tego Pozwany w zakresie określonym w wyroku terminie należało oddalić.

W ocenie Sądu Okręgowego zasadne było roszczenie o zakazanie na przyszłość podejmowania bezprawnych działań naruszających dobra osobiste strony powodowej, o czym orzeczono w punkcie II wyroku. Wskazują na to następujące okoliczności: naruszenie dóbr osobistych strony powodowej przez pozwane Stowarzyszenie nie miało jednorazowego charakteru, w piśmie z dnia 23 kwietnia 2012 r. (nie stanowiącym przedmiotem oceny w niniejszym postępowaniu) strona powodowa wskazywała na możliwość wyłudzenia znacznej kwoty, a także fakt, iż strony pozostają w otwartym konflikcie.

Oddalając roszczenie o zapłatę kwoty 30.000 zł na cel społeczny w oparciu o art. 448 k.c. Sąd Okręgowy uwzględnił niski rozmiar krzywdy jaką doznała strona powodowa, brak złej woli – celem działania Stowarzyszenia było poddanie kontroli inwestycji, nie zaś naruszanie dobrego imienia strony powodowej. Stowarzyszenie działa w interesie społeczności lokalnej, nie jest organizacją uzyskującą dochody z prowadzonej działalności. W ocenie Sądu Okręgowego zasądzenie świadczenia na cel społeczny mogłoby wpłynąć na pozbawienia możliwości działalności i miałoby charakter penalny. W konsekwencji Sąd I instancji uznał, iż w niniejszej sprawie właściwe będzie ograniczenie się wyłącznie do środków niemajątkowych i powództwo w tym zakresie oddalił.

O kosztach procesu orzeczono na zasadzie art. 100 k.p.c.,

Apelację od tego wyroku wniosła strona pozwana zaskarżając go w części tj. w punktach I, II, IV i V, która zarzuciła:

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 24 § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, które doprowadziło do stwierdzenia, że strona pozwana poprzez sformułowania zawarte w piśmie z dnia 11 maja 2011 r. do A. M. (1) opisane w punktach III 4 – 6 pozwu oraz w piśmie z dnia 28 października 2011 r. do(...)poprzez pytanie „Czy miało miejsce fałszowanie dokumentacji stanowiącej ocenę wyboru lokalizacji spalarni śmieci w (...) ?” naruszyła dobra osobiste strony powodowej;

- naruszenie przepisów postępowania tj. art. 227 w zw. z art. 207 § 1 k.p.c. i art. 217 § 1 k.p.c. poprzez nieprzeprowadzenie dowodów z:

· zeznań świadka J. M. na wskazaną w odpowiedzi na pozew okoliczność stwierdzenia, w jakiej dacie przedstawiono świadkowi dokument pn. Aktualizacja wyboru lokalizacji zakładu termicznego przekształcania odpadów na podstawie analizy wielokryterialnej oraz jakie czynności w związku z tym dokumentem podjął;

· mapy przedstawiającej zagrożenie powodziowe dla obszaru K. zaczerpnięte ze strony Miasta K. na okoliczność, że teren pod inwestycję jest zagrożony powodzią;

· ulotki informacyjnej Urzędu Miasta K. Wydział (...) i (...)na okoliczność, że teren pod inwestycję jest zagrożony powodzią;

· mapy niwelacyjnej, obrazującej wysokość wałów na rzece W. na okoliczność, że teren pod inwestycję jest zagrożony powodzią;

· wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w K. z dnia 29 lutego 2012 r., sygn. akt II SA/Kr 1221/11 na okoliczność jego treści, w szczególności naruszeń prawa stwierdzonych w zaskarżonych decyzjach;

· pisma (...) S.A. do Komitetu Protestacyjnego (...) (...)Przeciwko Budowie Spalarni z dnia 5 lutego 2009 r. na okoliczność jego treści, a w szczególności stwierdzenia, że dokument pn. Aktualizacja wyboru lokalizacji zakładu (...)przekształcania odpadów na podstawie analizy wielokryterialnej był w dniu 5 lutego 2009 r. w trakcie opracowania;

Które miało istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia;

- brak poczynienia przez Sąd Okręgowy jakichkolwiek ustaleń dotyczących uchybień związanych z przygotowaniem inwestycji dotyczącej (...), jak również dotyczących daty sygnowania dokumentu pn. Aktualizacja wyboru lokalizacji zakładu termicznego przekształcania odpadów na podstawie analizy wielokryterialnej;

- naruszenie przepisów postępowania tj. art. 100 k.p.c.

Wskazując na powyższe zarzuty strona pozwana wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Strona powodowa wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanego Stowarzyszenia (...) co do zasady jest nieuzasadniona, doprowadziła ona jedynie do nieznaczącej korekty treści oświadczenia przez wykreślenie słów „poniżona w opinii publicznej oraz”.

Podstawą rozstrzygnięcia (art. 382 k.p.c.) był stan faktyczny ustalony przez Sąd Okręgowy, który w całości został przyjęty za własny przez Sąd Apelacyjny gdyż wyprowadzony on został z dowodów, których ocena odpowiada wszelkim wskazaniom z art. 233 § 1 k.p.c. W szczególności podkreślić należy, że Sąd Okręgowy uwzględnił wszystkie przeprowadzone w toku postępowania dowody, wyciągnął z nich wnioski logicznie poprawne i odpowiadające aktualnym poglądom na sadowe stosowanie prawa. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy omówił te dowody i podał przyczyny, dla których uznał je za wiarygodne.

W apelacji strona pozwana nie podniosła zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. więc nie ma powodów by szerzej odnosić się do poczynionych ustaleń faktycznych zwłaszcza, że w zasadzie nie są one kwestionowane, a jedynie ich ocena pod kątem naruszenia art. 24 § 1 k.c. Niemniej jednak apelujący podniósł zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego jak i prawa materialnego dlatego w pierwszej kolejności odnieść się należy do tych pierwszych gdyż tylko prawidłowo ustalony stan faktyczny daje podstawę do weryfikacji poprawności zastosowania prawa materialnego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego chybiony jest zarzut naruszenia . art. 227 w zw. z art. 207 § 1 k.p.c. i art. 217 § 1 k.p.c.

Artykuł 227 k.p.c. określa jedynie co może być przedmiotem dowodu i praktycznie trudno jest zarzucić Sądowi naruszenie tego przepisu. Niewątpliwie w niniejszej sprawie do sytuacji takiej nie doszło zwłaszcza, że strona pozwana nie określa w czym konkretnie upatruje naruszenia tego przepisu poza oddaleniem jej wniosków dowodowych.

Podobnie ocenić należy zarzut naruszenia art. 207 § 1 k.p.c., zgodnie z którym pozwany może przed pierwszym posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę wnieść odpowiedź na pozew. Strona pozwana nie została pozbawiona takiej możliwości i odpowiedź na pozew złożyła niemniej jednak zgłoszenie w odpowiedzi na pozew wniosków dowodowych nie oznacza, że mają być one wszystkie dopuszczone przez Sąd orzekający i przeprowadzone w toku postępowania. W oddaleniu części wniosków dowodowych nie można zatem upatrywać naruszenia art. 207 § 1 k.p.c.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 217 § 1 k.p.c. zauważyć należy, że apelująca strona nie wskazuje w jakim zakresie to naruszenie miało nastąpić.

Oczywistym jest, że strona aż do zamknięcia rozprawy może przytaczać okoliczności faktyczne i dowody na uzasadnienie swych wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej z zastrzeżeniem niekorzystnych skutków, jakie według Kodeksu postępowania cywilnego mogą dla niej wyniknąć z działania na zwłokę lub niezastosowania się do zarządzeń przewodniczącego i postanowień sądu (art. 217 § 1 k.p.c.). Pozwane Stowarzyszenie nie zostało pozbawione tego uprawnienia więc w tym zakresie nie doszło do naruszenia art. 217 § 1 k.p.c..

Ponieważ uzasadniając zarzut naruszenia art. 227 w zw. z art. 207 § 1 k.p.c. i art. 217 § 1 k.p.c. strona pozwana odwołuje się do nieprzeprowadzenia wskazanych dowodów wypada zauważyć, że Sąd pominię środki dowodowe, jeżeli okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione lub jeżeli strona powołuje dowody jedynie dla zwłoki (art. 217 § 2 k.p.c.).

Przez wyjaśnienie spornych okoliczności rozumieć należy taki stan rzeczy, w którym albo nastąpiło uzgodnienie między stronami spornych dotychczas okoliczności, albo też zostały one wyjaśnione na korzyść strony powołującej dowody. Niedopuszczalne jest pominięcie zaoferowanych środków dowodowych z powołaniem się na wyjaśnienie sprawy, jeżeli ocena dotychczasowych dowodów prowadzi, w przekonaniu sądu, do wniosków niekorzystnych dla strony powołującej dalsze dowody. Oznaczałoby to bowiem pozbawienie jednej ze stron możliwości udowodnienia jej twierdzeń. Sytuacja taka jednak nie zachodzi, gdy teza dowodowa jest nieistotna dla rozstrzygnięcia lub proponowany środek jest nieprzydatny dla jej udowodnienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2007 r., IV CSK 41/07, Lex nr 346211).

Z sytuacją taką jak w ostatnim zdaniu powołanego orzeczenia Sądu Najwyższego mamy do czynienia w niniejszej sprawie.

Strona pozwana wyjątkowe znaczenie przypisuje temu, że w dokumencie pn. Aktualizacja wyboru lokalizacji zakładu (...) przekształcania odpadów na podstawie analizy wielokryterialnej podano „(...)r.” podczas gdy w piśmie powoda – (...) S.A. do Komitetu Protestacyjnego (...) (...)Przeciwko Budowie Spalarni z dnia 5 lutego 2009 r. stwierdzono, że dokument ten jest w trakcie opracowywania. Jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy badając legitymację czynną powoda jak i treść sformułowań zawartych w dwóch pismach z dnia 11 maja 2011 r. oraz z dnia 28 października 2011 r. nie można wiązać (...) S.A. z podanym przez autorów opracowania pn. Aktualizacja wyboru lokalizacji zakładu (...) przekształcania odpadów na podstawie analizy wielokryterialnej czasem jej sporządzenia. Z materiału dowodowego (w tym zeznań świadka A. G. – jednej z autorów w.w. dokumentu k. 415) wynika, że analiza wielokryterialna opracowywana była od 2007 r. do początku 2009 r. Natomiast świadek W. S. – ówczesny Wice Prezydent Miasta K. zeznał (k. 416), że na spotkaniach z mieszkańcami przekazywane były prawdziwe informacje zaś on poznał przedmiotową analizę na kilka, kilkanaście dni przed jej publicznym opublikowaniem. Oczywiście w tym, że taka różnica czasu między przekazaniem analizy do organów na zlecenie, których była opracowana, a opublikowaniem umożliwiającym zapoznanie się z jej treścią przez mieszkańców nie można upatrywać niczego niewłaściwego. Wręcz przeciwnie uznać to należy za normalny obieg dokumentów. Tu nasuwa się jeszcze jedna uwaga mianowicie w stwierdzeniu wskazywanym przez stronę pozwaną z pisma powoda z dnia 5 lutego 2009 r., że Aktualizacja wyboru lokalizacji zakładu termicznego przekształcania odpadów na podstawie analizy wielokryterialnej jest w trakcie opracowania wynika jedynie, że w tym dniu strona powodowa nie miała innych informacji co do stanu zaawansowania lub zakończenia analizy poprzez sporządzenie jej na piśmie. Zresztą doświadczenie życiowe uczy, że dokumenty będące szerokimi opracowaniami (tu prace trwały nad aktualizacją dwa lata) sporządzane są w dłuższym czasie bez podawania jednej konkretnej daty ich napisania. Oznacza to, że omawiana tu analiza spisywana była w styczniu 2009 r. a do jej przekazania mogło dojść z początkiem lutego i nie ma powodów by taką sytuację krytykować lub wywodzić z tego takie znaczenie jak przypisuje temu strona pozwana. Oczywiście są to tylko rozważania sprowokowane postawą strony pozwanej, która nadmierną wagę przypisuje tej wskazywanej przez nią rzekomej różnicy czasu w sporządzeniu tegoż dokumentu. Niemniej jednak co stanowcza podkreślić trzeba, nie daje to podstawy do stawiania zarzutów stronie powodowej dotyczących fałszowania rzeczywistości.

Uwagi te poczynione zostały dla poparcia decyzji Sadu Okręgowego o oddaleniu wniosków dowodowych dotyczących pisma z dnia 5 lutego 2009 r. oraz przesłuchania w charakterze świadka Prezydenta K. – J. M. gdyż tezy dowodowe podane przez stronę pozwaną są nieistotna dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

To samo odnieść należy do kolejnych wniosków dowodowych dotyczących map przedstawiających zagrożenie powodziowe, mapy niwelacyjnej oraz ulotki informacyjnej powoływanych na okoliczność, że teren pod inwestycję jest zagrożony powodzią – bowiem w podstawie faktycznej żądania pozwu nie ma odniesień do tej kwestii. Jedynie dodatkowo wypada zauważyć, że z zeznań świadka A. M. (2) – byłego dyrektora Wydziału (...) (k.415), który zajmował

się inwestycją (budowa spalarni) w aspekcie zagrożenia powodziowego wynika, że na tym terenie nie występuje zagrożenie przelania wałów i jest to teren 1 : 1000, czyli prawdopodobieństwo, że teren jest zalany raz na tysiąc lat. Świadek ten zeznał także, że znana mu jest ulotka Urzędu Miasta K. Wydział (...) i (...) Kryzysowego, która miała zaznaczać mieszkańców na wypadek zagrożenia powodziowego. Należy informować mieszkańców o ewakuacji gdy teren zagrożony jest zalaniem w przypadku wystąpienia wód 1 czy 2 : 1000. Także świadek W. W. zeznał (k. 438), że teren wskazany na lokalizację spalarni nie należy do zalewowych i może być zabudowywany różnymi obiektami.

Także nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy był dowód z wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z dnia 29 lutego 2012 r., sygn. akt II SA/ Kr 1221/11 wnioskowany na okoliczność naruszeń prawa stwierdzonych w zaskarżonych decyzjach. Działanie organów administracji należy oddzielić od strony powodowej, która takim organem nie jest, a ponadto jak wskazuje się w apelacji w uzasadnieniu tego wyroku jako podstawę uchylenia zaskarżonych decyzji podano w szczególności: brak ustaleń dotyczących kręgu stron i sposobu ich określenia, bezprawne uzupełnienie przez organ administracji wniosku inwestora o wydanie decyzji w przedmiocie ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego, nieprawidłowe oznaczenie przez inwestora terenu inwestycji w części załączników, umożliwiające wywłaszczenie znacznie większej liczby właścicieli niż jest to uzasadnione, niezłożenie przez inwestora jako załączników do wniosku map przyjętych do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego w skali 1: 2000, brak wskazania podstaw prawnych wprowadzenia zapisów dotyczących zachowania określonej wysokości budynków i innych obiektów oraz innych zapisów, nieustosunkowanie się przez organ II instancji do zarzutów odwołania dotyczących ewentualnych ograniczeń w zagospodarowaniu z uwagi na położenie terenu inwestycji w(...).

Wbrew temu co twierdzi się w apelacji motywy tegoż wyroku nie potwierdzają zasadności kwestionowanych przez stronę powodową sformułowań zawartych w pismach z dnia 11 maja 2011 r. oraz z dnia 28 października 2011 r. wszak nie ma w nich mowy o zafalszowaniu rzeczywistości przez stronę powodową ani też o koronnym zarzucie dotyczącym sfalszowania daty sporządzenia Aktualizacja wyboru lokalizacji zakładu termicznego przekształcania odpadów na podstawie analizy wielokryterialnej czy też zagrożenia powodziowego terenu, na którym realizowana ma być inwestycja – spalarnia.

Za Sądem Okręgowym powtórnym też trzeba, że niniejsze postępowanie nie służy do kontrolowania procesu inwestycyjnego. Powołanym do badania poprawności wydawanych decyzji administracyjnych są Sądy Administracyjne – Wojewódzki i Naczelny.

Warto w tym miejscu dodać, że Prezydent Miasta K. Decyzją z dnia 30 sierpnia 2013 r., nr (...) zatwierdził projekt budowy i udzielił pozwolenia na budowę dla (...) S.A. w K. dla zamierzenia budowlanego: Budowa Zakładu (...) w K., jako element projektu „Program gospodarki odpadami komunalnymi w K.”, wraz z infrastrukturą techniczną na działkach nr (...) obręb(...) N.przy ul. (...) w K. (decyzja k. 359). Odwołanie od tej decyzji wniosła strona pozwana zaś Wojewoda (...) Decyzją z dnia 25 października 2013 r., (...) umorzył postępowanie odwoławcze (decyzja k. 385). Natomiast z zaświadczenia Urzędu Miasta K. Wydział Architektury i Urbanistyki z dnia 29 października 2013 r. wynika, że decyzja z dnia 30 sierpnia 2013 r., nr (...) stała się ostateczna z dniem 2 października 2013 r. (zaświadczenie k. 384). Na dokumenty te zwrócono uwagę stronom na rozprawie apelacyjnej i nie są one kwestionowane natomiast według oświadczenia obecnych na rozprawie przedstawicieli pozwanego Stowarzyszenia wnieśli oni odwołanie od tych decyzji.

Powyższe dokumenty zacytowano jedynie dla zaznaczenia, że kolejne postępowania w organach administracji różnego szczebla, którym znane są zarzuty strony pozwanej prowadzą do podjęcia decyzji zbieżnych z wcześniejszymi dotyczącymi lokalizacji zakładu termicznego przekształcania odpadów przy ulicy (...) w K.. Rodzić to musi refleksją co do niezasadności tych zarzutów.

W sprawie nie doszło też do naruszenia art. 24 k.c.

Artykuł 43 k.c. przesądza, że polskie prawo uznaje istnienie dóbr osobistych osób prawnych. Przepisy o ochronie dóbr osobistych osób fizycznych (przede wszystkim art. 23, 24, 448 k.c.) mają zastosowanie odpowiednio, co oznacza zarówno modyfikację katalogu dóbr osobistych, jak i środków służących ich ochronie.

Na tle regulacji zawartej w art. 43 i 23 k.c. nie ulega wątpliwości, że możemy wyróżnić dobra osobiste także osoby prawnej. Osoba prawna jest konstrukcją prawną, która umożliwia ochronę interesów (wartości), także niemajątkowych, mających znaczenie nie tylko dla pojedynczego człowieka, lecz pewnej zbiorowości. Prawo chroni – podobnie jak w przypadku osób fizycznych – pewną sferę wartości, która jest zastrzeżona tylko dla danej osoby prawnej. Wartości te (dobra osobiste) odgrywają ważną rolę w identyfikowaniu osoby pranej i jej postrzeganiu, a także umożliwiają jej właściwe funkcjonowanie.

Dobre imię przysługuje wszystkim osobom prawnym. Nie ma znaczenia zakres i przedmiot działalności, rozpoznawalność na rynku, długość istnienia itd. Naruszenie dobrego imienia czy renomy firmy może polegać bądź na rozpowszechnianiu zarzutów określonej treści, bądź na ujemnej ocenie jej działalności. „Dobre imię osoby prawnej jest łączone z opinią, jaką o niej mają inne osoby ze względu na zakres jej odpowiedzialności. Uwzględnia się tu nie tylko renomę wynikającą z dotychczasowej działalności osoby prawnej, ale i niejako zakładaną (domniemaną) renomę osoby prawnej od chwili jej powstania. Dobre imię osoby prawnej naruszają wypowiedzi, które obiektywnie oceniając, przypisują osobie prawnej niewłaściwe postępowanie mogące spowodować utratę do niej zaufania potrzebnego do prawidłowego funkcjonowania w zakresie swoich zadań” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2005 r., II CK 622/04, Lex nr 180853). Aktualnie pozostają w tym zakresie zasady dotyczące naruszenia dobrego imienia osoby fizycznej i okoliczności wyłączających bezprawność naruszenia. Można zatem ogólnie przyjąć, że podanie wiadomości naruszającej dobre imię czy renomę osoby prawnej będzie zgodne z prawem, o ile wiadomość taka będzie przede wszystkim prawdziwa. Przyjmuje się w orzecznictwie i doktrynie, że działanie w ramach porządku prawnego, podjęte w obronie uzasadnionego interesu społecznego, stanowi okoliczność wyłączającą bezprawność postępowania. To jednak pozwany w procesie o ochronę dóbr osobistych ma obowiązek wykazania istnienia okoliczności usprawiedliwiających takie działanie, a więc wyłączających bezprawność. Obowiązkowi temu strona pozwana nie sprostała. Poza tym – co istotne – wyłączenie bezprawności działania nastąpić może tylko wtedy, gdy konkretne działanie stanowi właściwy środek do ochrony społecznie uzasadnionego interesu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2003 r., IV CKN 252/01, Lex nr 602288).

Warto też w tym miejscu poczynić ogólną uwagę dotyczącą wolności wypowiedzi, zwłaszcza że pozwane Stowarzyszenie odwołuje się do tego w ogólnym znaczeniu prezentowanego stanowiska w sprawie. Mianowicie art. 54 ust. 1 Konstytucji RP gwarantuje wolność wypowiedzi, co obejmuje wolność wyrażania swoich poglądów, wolność pozyskiwania informacji oraz ich rozpowszechniania. Wolność wypowiedzi chroniona jest także przez art. 10 ust. 1 konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz art. 19 ust. 1 i 2 międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. z 1977 r., Nr 38, poz. 167 i 168), nie ma ona jednak charakteru absolutnego. Granicę w korzystaniu z tej wolności – zgodnie z art. 61 ust. 3 Konstytucji, art. 10 ust. 2 konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz art. 19 ust. 3 międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych – stanowi m. in. ochrona dobrego imienia i praw (wolności) innych osób. Według art. 47 Konstytucji, cześć i dobre imię każdej osoby podlegają ochronie, którą na poziomie ustawy gwarantują normy zawarte m. in. w art. 23 i 24 k.c. Jedynie poprzez pewną analogię wypada zauważyć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego konsekwentnie podkreśla się, że pomimo wyraźnego zawężenia granic ochrony osób publicznych, krytyka ich zachowań nie może naruszać czci i dobrego imienia (zob. wyroki z dnia 28 marca 2003 r., IV CKN 1901/00, „Biuletyn SN” 2003, nr 10, s.9; z dnia 19 stycznia 2007 r., III CSK 358/06, „Izba Cywilna” 2008, nr 12, s. 43).

Ponieważ w sprawie szczególne znaczenie ma ocena użytych przez stronę pozwaną sformułowań, a uznanych przez Sąd Okręgowy za naruszające dobra osobiste powoda, pod kątem bezprawności działania stwierdzić należy, że Kodeks cywilny w art. 24 przyjął obiektywne pojęcie bezprawności działania jako przesłankę ochrony dóbr osobistych. Z tego względu nie jest wymagany, jako warunek determinujący udzielenie tej ochrony, zamiar osoby naruszającej cudze dobro osobiste.

Bezprawne jest zatem zachowanie sprzeczne z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Przy takiej wykładni pojęcia bezprawności działania kwestia zamiaru pozwanego jest bezprzedmiotowa. Nie ma bowiem znaczenia okoliczność, czy uwłaczający czci zwrot doszedł do wiadomości szerszego kręgu osób. Rozstrzygające znaczenie ma natomiast fakt dotarcia do wiadomości osoby poszkodowanej, gdyż art. 24 k.c. nie uzależnia ochrony prawnej od tego czy niewłaściwe zachowanie się doszło do wiadomości większej liczby osób.

Niewątpliwie też, przy ocenie naruszenia czci należy mieć na uwadze nie tylko subiektywne odczucie osoby żądającej ochrony prawnej, ale także obiektywną reakcję w opinii publicznej. Nie można też przy tej ocenie ograniczać się do analizy pewnego zwrotu w abstrakcji, ale należy zwrot ten wyklądać na tle całej wypowiedzi. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 1976 r., II CR 692/75, OSNC 1976, nr 11, poz. 251). Podobnie w wyroku z dnia 23 maja 2002 r., IV CKN 1076/00 (OSNC 2003, nr 9, poz. 121) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w przypadku naruszenia dóbr osobistych polegającego na obrazie czci uwzględniać należy nie tylko znaczenie słów, ale również kontekst sytuacyjny, w którym zostały użyte.

Trzeba też pamiętać, że dobra osobiste są czymś szczególnie cennym, trzeba więc dążyć do zapewnienia ich ochrony w każdym przypadku, w którym odniesiony w nich uszczerbek znajduje potwierdzenie nie tylko w odczuciu samego zainteresowanego, ale i z obiektywizowanej ocenie zewnętrznej.

Wszystkie te rozważania potwierdzają poprawność oceny – wypowiedzi strony pozwanej w pismach z dnia 11 maja 2011 r. oraz z dnia 28 października 2011 r. – dokonanej przez Sąd Okręgowy.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że postawione przez pozwane Stowarzyszenie (...) stronie powodowej zarzuty w piśmie z dnia 11 maja 2011 r. skierowanym do A. D. Departamentu Programu Operacyjnego (...) o treści:

- „Upewniliśmy się czytając tezy Państwa pisma, że Ministerstwo Środowiska zostało wielokrotnie wprowadzone w błąd przez (...) i osoby oraz instytucje firmujące planowanie budowy spalarni śmieci w K. przy u. (...).”

- „Poniżej przedstawiamy dalsze argumenty dokumentujące istotne zafałszowania rzeczywistości i nieprawdy związane oraz naszym zdaniem bezprawne działanie związane z planowaniem budowy tej spalarni śmieci.”

- „(...) podejrzewamy o wystąpieniu innych nieprawidłowości w ubieganiu się przez (...) o dotację (...)

1. Sfałszowanie daty sygnowanej jednego z najważniejszych dokumentów wskazujących na lokalizację spalarni śmieci przy ul. (...). (...)”

oraz sformułowanie w postaci pytania w piśmie Stowarzyszenia (...) z siedzibą w K. z dnia 28 października 2011 r. skierowanym do (...)Komisji Europejskiej Europejskiego Urzędu ds. Zwalczenia Nadużyć (...) Czy miało miejsce fałszowanie dokumentacji stanowiącej ocenę wyboru lokalizacji spalarni śmieci w (...)?” okazały się nieprawdziwe co potwierdzają ustalenia Sądu Okręgowego oraz poczynione wcześniej rozważania odnoszące się do zarzutów naruszenia prawa procesowego.

Użycie powyższych sformułowań nie było właściwym środkiem do ochrony interesu społecznego. Nawet subiektywne przekonanie strony pozwanej o słuszności swych sądów i zarzutów nie uprawniało do użycia sformułowań, które w obiektywnym odbiorze mają znaczenie pejoratywne. Natomiast takie przekonanie mogło, bez używania sformułowań godzących w dobre imię strony powodowej spowodować zawiadomienie o potrzebie podjęcia działań kontrolnych przez Dyrektora Departamentu Programu Operacyjnego (...)Komisję Europejską Europejskiego Urzędu ds. Zwalczenia Nadużyć (...). Trzeba też zaznaczyć, że działanie w interesie społecznym tu społeczności lokalnej miejscowości, w której ma być zrealizowana inwestycja – Zakład termicznego przekształcania odpadów w K., a w zasadzie (...) Stowarzyszenia (...) w liczbie 18 osób (informacja podana na rozprawie apelacyjnej w dniu 13 maja 2015 r.) nie uprawnia do posługiwania się określeniami godzącymi w dobre imię strony powodowej. Do tego, jak

zauważył Sąd Okręgowy interes pozwanego Stowarzyszenia jest sprzeczny z interesem mieszkańców K. oczekujących na budowę i oddanie do użytku spalarni odpadów co oczywiście nie pozbawia strony pozwanej działania zgodnego z celami statutowymi niemniej jednak winny mieścić się one w granicach dopuszczalnych przez prawo. Z możliwości tej Stowarzyszenie aktywnie korzysta zaskarżając decyzje administracyjne i to jest właśnie stosowna droga kontroli lokalizacji Zakład (...) przekształcania odpadów przy ulicy (...) w K..

Co do pytania zawartego w piśmie z dnia 28 października 2011 r. za Sadem Okręgowym odwołać się należy do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2004 r., sygn. III CK 463/2002 (LexPolonica nr 366232), którego teza została wcześniej zacytowana. Niewątpliwie między zawartą w piśmie oceną, a ocenianym zdarzeniem to jest fałszowaniem dokumentacji stanowiącej ocenę wyboru lokalizacji spalarni śmieci w (...) zachodzi związek. Wypowiedź ocenna pozwanego Stowarzyszenia nie odnosiła się do prawdziwego zdarzenia bowiem nie wykazano w toku procesu by powód dopuścił się fałszowania dokumentu pn. Analiza wyboru lokalizacji zakładu termicznego przekształcania odpadów na podstawie analizy wielokryterialnej, o czym była mowa we wcześniejszych rozważaniach. W związku z tym i taką wypowiedź należy uznać za bezprawną.

Strona powodowa wykazała, iż omawiane tu pisma wywarły dla niej pewne negatywne skutki bowiem między innymi adresaci pism zwrócili się od (...) Spółki Akcyjnej w K. o złożenie wyjaśnień. Do tego istniała realna obawa utraty dofinansowania ze środków unijnych, a jak zeznał prezes (...) G. O. (k. 440) przez te pisma Narodowy Fundusz Ochrony (...) wprowadził klauzulę, niestosowaną wobec innych podmiotów, że mogą korzystać ze środków europejskich po uzyskaniu decyzji środowiskowej i to uniemożliwiło korzystanie ze środków europejskich.

Strona powodowa nie wykazała natomiast by pisma te doprowadziły do poniżenia jej w opinii publicznej. Sam fakt umieszczenia ich na stronie internetowej nie oznacza, że doszło do powstania takiego skutku, a ciężar udowodnienia w tym zakresie spoczywał na stronie powodowej. To doprowadziło do nieznaczącej korekty treści oświadczenia.

W sprawie nie doszło też do naruszenia art. 100 k.p.c. bowiem istotne dla rozstrzygnięcia o kosztach jest to, że co do zasady (doszło do naruszenia dóbr osobistych) powództwo zostało uwzględnione zaś zgodnie z art. 448 k.c. Sąd może, a nie musi zasądzić odpowiednią kwotę na cel społeczny. W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy z takiej możliwości nie skorzystał co uzasadnił w motywach pisemnych zaskarżonego wyroku.

Mając powyższe na uwadze orzeczono na podstawie art. 385 k.p.c. oraz art. 386 § 1 k.p.c. a o kosztach zgodnie z art. 98 k.p.c. oraz § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 490).